

אהוד בן עזר

אודיסיאה 67

אברהם פסקא: אודיס-אה 67. רומאן. שפרית פועלים. הוצאת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מרחביה ותל-אביב. תש-ל"ג 1973. 197 עמ'

בשש השנים האחרונות עברה יש-ראל תקופה של מיתון וזכוך. תקר-פת המבנה החוזה ואחריה מלחמת בוק של ששה ימים ביוני 67 ועמה שברון נצחון, והתגלות גופים חד-שים בארץ-ישראל, מלחמת התשה שנמשכה יותר משנתיים, ואוגוסט-1970 ועד ה'6 באוקטובר 1973 תקר-פה של הפסקת-אש שדוממה לרגיעה יחסית וביססה את תמיכתה של יש-ראל כמעצמה היחידה והחזקה ביר-תר במזרח התיכון. מלחמת יום ה-כיפורים ויצרונה הרבת התחושה ר-קובלות. מקום עדיין לומר מה התייגה השפעותיה לפחד, אך כמ-עם ברור כבר השוני שהיא הביאה במערכת כלפי העבר.

סופר ריאליסטי ישראלי, המבקש להתמודד עם המציאות מתוך שילוב של מעורבות אישית, השקפת עולם ותיאור ברוך היסטוריוגרפואלי — עומד בפני קשיים לא-רעועים, מיי-דת התסוגלות, השיכחה ושינוי ה-הרעיה לבני העברה אירוב והתהי-המתרחק אל חלק מדימוס התיים הלאומי שלנו. המתמודד בין צבנות לאדישות, בין החדשה עלינות וכח לבין סיוטים ופחד קיומי (אשר נחש-בים בודד-כלל לצניץ שיש להת-בייש בו ולהתחירי מחשש גניחה במרחל הלאומי).

את אודיסאה 67 של אברהם פסקא קראתי בעיצומם של ימי המל-חמה, ומסום כך הדגשתי את הק-שיים של הספר הישראלי, וכמוכן גם של הקורא, למצוא זווית-התייח-ות נבונה שעד שהמציאות אשר התבוננתם מופשטת מפנה משתנה מן הקצה אל הקצה במיקוי זמן כה קצרים. עוד טרם הספיק הסופר ל-צ-ל רשמי תקופה שחלשה עליו ב-פרספקטיבה של תקופה אחריה, וכבר אנו מצויים בתקופה חדשה המ-שנה כליל את היחס לקודמותיה. ואעשה שקר בנספחי קקורא. אם אומר שאחת לי אילו קראתי את אודיסאה 67 לפני שרץ מלחמת יום הכיפורים, או לאחריה.

גיבור ספרו של פסקא הוא בחור ישראלי בשם גיורא החי שנים רבות בפרינצה. כשי לאשה איטלקית, לא-יחידה דונטלה, הספר פותח במיט-קה: אבי הוא פאשיסט יחיד. יתר-דעם פאשיסטים מהצועים מהצירוף, זה פשוט לא מתחר להם. אישה ראתה יחיד פאשיסט... גרמני כן. איטלקי

אולי. לא יחיד. (עמ' 5). אביו של גיורא הוא מה שקרוי. איש הימק, בבית גדלים על שיריו של אצ"ר ו-שורה בו רוח לאומית של. אהה. בחרתו. גיורא סופג את המשק-הזה כל ימי ילדותו, ובורח ממנו כשהוא עומד על דעתו. הברחה אינה מסתיימת עד שאינו משתקע במינ-צה עם אשה לא-יחידה. זהו שיא של הנטיק לברית מזוהת הישראלית הזרות ולחיות חיים של שלווה, חיים מחוץ להיסטוריה, ואולם גם כאר-מליה אין מצבו גור כל כך. קרובי משפחה של אשתו הם פאשיסטים לי-עבר, וקריבנותיהם בקשר להצלח-תה תבצאות של ישראל במבצע סיוני 1956 יש בן שמוס קינאה סמויה שהגה הצליחו הישראלים ב-מקום שהרועה נכשל. ובגד שני-יחידה השמאלנים של דונטלה מא-שימים את ישראל המצטיירת יתר-גיהם כמדינה תוקפנית ומגשלת. גיד-הראשונים לבין המיאון לשמור את-עטנותיהם של האחרונים, למרות ש-לו עצמו יש שנות לא מעט כלפי מולדתו. עוד כטרם החלו ימי הכר-גנות שלפני מלחמת ששת הימים חש גיורא שבניחוחו מזוהתו היש-ראלית אינה עלימה ואינה עשירה-הצליחה. שעד המשבר למדינה היא גם שעה משבר בחייו, והא עוב את אשתו ואת המירקם הרק של יחסים חדשים שארג סביבו באיטליה במשך שנים ארוכות, ועולה על המסול-ישראל. להתגייס בתור חייל מיל-אום. הרמוריו הם תל-אבי מפקד-האישי והפוליטי שלו:

קט. לו אדם יום אחד וזוכו חד-דמות חיים נהדרת ורץ למלחמה. בניגוד לכל היגון שרכש אותו ב-מכיבתו החדשה. כגראה שנתוני אי-יצר של היום עצמי סאיני שלט בו. ואם כך, מסתבר שלא השתגית-כפי שחשבתי. כגראה שמה שהבנים כי אבי כל חי חוק ממה שקיבלתי בפרינצה. ואני שחוקתי כל הימים במשחקים ימים. הייתי בעיני ישראל-לי שתעלה מעל אחי הישראלים. ומרחתי לשכנע בכך גם את החברים החדשים שלי. וכך וכך.

עד כמה עשירות הערכות ויגשות להתחיל ולאבד מתוקסן במציאות החד-מסערת שלנו! כאשר התחלתי לק-רא במסרו של פסקא היו אלה הר-מים הראשונים למלחמת יום-הכיפורים. והיחודי לצמי שכן בדיקת-המים עשירות ומאות ישראלים אשר נזחו את כל מעשיהם בחוץ-לארץ והם עושים מדי יום דרכם במסותים לישראל. המלחמה ניראתה קצרה. כמזן חורה כמתחזרה מקוצרת על-מלחמת ששת הימים. אני זוכר ש-אמרת לי עצמי: מחבר הספר כודאי לא העלה על דעתו עד כמה עתיד ספרו להיות אקטואלי בתוך זמן קצר. המלחמה נגמרה. בעוד עשר שנים נחראה פה למלחמה חדשה. (עמ' 189) מהרה גיורא על בדת הצלת סואץ, בתום מלחמת ששת הימים. אבל הוא עוב את הארץ מיד אחר תום הקרבות, בלי לעלות אפילו לי-ירושלים לראות את הכותל, הסמל הלאומי, וחודר לאיטליה אל דונטלה, ואולם ככל שנתמשכת הלכה מלי-חמת יום הכיפורים, ונתבררו מטרות-החלה אותה בשורה איראית שבספר לאבד את ממשותה. בסמוסו של דבר קרא לי אבי גיורא מפני שציפתי מיוצא הצירף להיות משוט מתנוע-ההוא... מי יודע, אולי גיורא הוא המרץ אותי למלחמות. (עמ' 197)

כך מסיים פסקא את ספרו, השם גיורא מסמל גבורה לאומית וכוח. ואולם פסקא חסא באותה הרעשה שכולנו היינו שותפים לה במרם פר-צה מלחמת יום הכיפורים. והמיר-זאת היטב דיר עמוס שסירא במאר-מרו. בחורה לדמותו של ויחיד (ידיעות אחרונות. 5.11.73). כאשר: כי דוד הנער, הניצב כשהקלע בידו למול הצוק גלית, המוריון מכף רצלו ועד ראשו, הוא דמות המצורת את-דה רבת. אהרה ממין זה אפשה את ישראל לפני מלחמת ששת הימים. מינדיי האנטאסטיים של נצחון הב-זק הישראלי... חללו את התהליך הי-

מחר של גולליתיאציה' לבני דמות דוד הישראלי. הוא מוסיף ואומר כי הגישה הישראלית הסימבולית כל-פי העולם, הססונה בימתן עצמי. ה-איזה את התהליך של גולליתיאציה-האמון בעולם למניעו ולמהלכיו. התמוססה של בימתן עצמי מופגן, המהול כתרדות הטבעות מצמקי ה-תת-מידע הקיבוצי שלנו. תרסה לא-מעט לעירפול הדמיתנו בעיני עצ-מנו וכעיני אחרים. קשה, אם לא בלתי אפשרי, להיות דוד וגלית בעת ובצונה אחת. התהליך של ישראל גולליתיאציה' של דמית ישראל החל עם מתקפתהחש המאסיבית בצבא יום הכיפורים. האיום הברר-פאלי כהתערבות צבאית סובייטית מאין ומגיבור תהליך זה. בין אם אנו מאושרים מכך ובין אם לאו, ישראל מחוות לדמות דוד.

המשמעות שמיחס גיורא לשמו דומה לאותה הרעשה כוח של גולית. בפרספקטיבה שלאחרי מלחמת ששת הימים, התערבותה של הפרספקט-בה הוא עשירה דמית לגרם לפסקא עצמו, אם יחזור ויקרא את ספרו עתה, להרהר מחדש ברבות מן הנבי-נות והמסקנות שלו. אני משוכנע שאלמלא נכתבה, אודיסאה 67 לר-גי מלחמת יום הכיפורים, הייתה נכי-הבת, אם בכלל, מוקדחת ראות שונה מאוד. לאחרית, ואינו מתכוון לה-טוח בכך רבר-ביקורת של חסם לאחר-מעשה אלא להצביע על ה-בעיות העמוקה אשר בנויטו של סופר ישר וריאליסטי להתמודד עם-מציאותנו. אילו היה פסקא מתפתה להרחיק עדותו למחנות הסבל, הי-לינוריה וחוסר, הייה ניצל-במיומן, כי את העירפול ניתן לדרוש לכא-ולכאן, ממש כדברי הפתיח מדלי. אבל הוא בחר לתאר בצורה אמית-ה וכסדרו ספרותי לא מבוטל את הר-גשת העולם של בחור ישראלי בשנת 1967, ומבחינה זו עשוי להיות ספ-רן סמל לתקופה מסוימת. גם כאשר-הערכות של התקופה הזאת תשתנה, מידת המעורבות האישית שלי כי-קורא-אקטואלי לא העלימה מעיני-מגולותיו האמנותיות של הספר. מר-גיורא של פסקא נקי, פשוט המעני-הוא יודע לשלב יפה קטעי צביר ר-הזה — סיפור יחיד של גיורא עם-דונטלה משולב בתוך הרהריו של גיורא הנוסע ארצה להתגייס, ועל-גיורא הנמצא בקרבות בניני, הפעם-היחידה בה מופיעה דונטלה בזמן ה-ההורחות המינדי של הסיפור הזה במיטה, כאשר יאחז המלחמה חוזר-אליה גיורא לאיטליה, וכך משתל-בים בצורה מוצלחת ביותר מיבנה הסיפור ותוכנו.

המפגש שמיחס גיורא לשמו דומה לאותה הרעשה כוח של גולית. בפרספקטיבה שלאחרי מלחמת ששת הימים, התערבותה של הפרספקט-בה הוא עשירה דמית לגרם לפסקא עצמו, אם יחזור ויקרא את ספרו עתה, להרהר מחדש ברבות מן הנבי-נות והמסקנות שלו. אני משוכנע שאלמלא נכתבה, אודיסאה 67 לר-גי מלחמת יום הכיפורים, הייתה נכי-הבת, אם בכלל, מוקדחת ראות שונה מאוד. לאחרית, ואינו מתכוון לה-טוח בכך רבר-ביקורת של חסם לאחר-מעשה אלא להצביע על ה-בעיות העמוקה אשר בנויטו של סופר ישר וריאליסטי להתמודד עם-מציאותנו. אילו היה פסקא מתפתה להרחיק עדותו למחנות הסבל, הי-לינוריה וחוסר, הייה ניצל-במיומן, כי את העירפול ניתן לדרוש לכא-ולכאן, ממש כדברי הפתיח מדלי. אבל הוא בחר לתאר בצורה אמית-ה וכסדרו ספרותי לא מבוטל את הר-גשת העולם של בחור ישראלי בשנת 1967, ומבחינה זו עשוי להיות ספ-רן סמל לתקופה מסוימת. גם כאשר-הערכות של התקופה הזאת תשתנה, מידת המעורבות האישית שלי כי-קורא-אקטואלי לא העלימה מעיני-מגולותיו האמנותיות של הספר. מר-גיורא של פסקא נקי, פשוט המעני-הוא יודע לשלב יפה קטעי צביר ר-הזה — סיפור יחיד של גיורא עם-דונטלה משולב בתוך הרהריו של גיורא הנוסע ארצה להתגייס, ועל-גיורא הנמצא בקרבות בניני, הפעם-היחידה בה מופיעה דונטלה בזמן ה-ההורחות המינדי של הסיפור הזה במיטה, כאשר יאחז המלחמה חוזר-אליה גיורא לאיטליה, וכך משתל-בים בצורה מוצלחת ביותר מיבנה הסיפור ותוכנו.